

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Quæ Romæ egit. de legatis Med. Romam missis, & Caroli discessu. cap. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

Et moratus, modicum temporis somno dedit; reliquum precationi; tum audiendis suis, quos vicissim pios, sacrosque libros iussit legere; ac secum salutariter exerceri. Earum precationum vi factum existimarunt Caroli comites; vt Iulius Homatus bonus presbyter, & eius amanuensis mirabiliter postero die seruaretur, qui ante Carolum de more contentius equitans, de celsa rupe cum forte decidisset; equus quidem, in quo sedebat, præcipitatus confractus est; ipse vero præcipiti loco magna eorum qui aderant admiratione hærens, nihil offendit. In sacrosancta Virginis ædicula Laureti tota nocte vigilauit. proximo die, qui Natalis Virginis erat, Missæ sacrum ritu celebriore fecit: & in eâ concionatus est, eo pietatis ardore, vt omnes præsentés incolæ, ac aduenæ, quis autem aberat, qui quidem adesse posset? vehementer commouerentur. Ita munitus, diuinitusque confirmatus Carolus Romam venit. diceres virum Romæ prorsus contemnendum; aut eo solo honore accipiendum, qui sine manifesta iniuriâ pro dignitate personæ prætermitti non posset: siquidem quo statu essent antea res illius, attenderes. At contra, magna subito facta rerum conuersione, maximis, & inusitatis honoribus, maximaque publicæ lætitiæ significatione exceptus est. tantus fuit populi Romani concursus; tanta eorum multitudo, qui eum, Romæ tamen complures dies futurum, videre statim cupiebant; vt non angustissimam viam mille fere passuum longitudinis à ponte miluio penitus complerent: quasi non Cardinalis vnus, isque humili paucorum comitatu, sed magna pars amplissimi christiani orbis consilij vno tempore aduenisset. Ante omnia mane domo exiens, scalam illam ad Basilicam Lateranensem, quæ merito sancta dicitur, genibus, vt pie sit, obire; beati que

Petri sepulchrum; moxque Pontificem adire constituerat: sed & conuenientium collegarum, principumque virorum frequentia prohibuit; & Gregorius anteuertens ad Pontificium palatij hospitium accersiuit: vbi amoris, honorisque præcipua significatione eum apud se detinuit complures dies. Rerum gestarum, itinerisque religiosissimi fructum eiusmodi, tunc largita est diuina benignitas, quæ tum sæpe suos, neque cupientes, neque opinantes, efferre maxime solet, cum maxime videntur abiecti. At vero non potuit eo loco, vbi posita est vicaria Christi Domini potestas, non pro merito accipi egregius, fidelissimusque Christi minister: ijs præsertim rebus, paulo ante gestis, quæ gloriosum quendam triumphum de magnis calamitatibus, de immani pestilentia, deque grauissimis mortis periculis merebantur. neque potuit Roma veritatis mater, non statim fauere veritati.

Tuebatur ille Romæ sua instituta, domusque suæ disciplinam. Cœnaculum in ædibus Sanctæ Praxedis ad similitudinem cœnobotici, parari iussit. mensam ad præscriptum conciliorum Mediolanensium instructam habuit; adhibita sacri libri lectione, sanctissimis locis colendis; diuinisque rebus contemplandis, quæ ad ea pertinerent; dum ibi fuit. pascere animum in primis studuit, ac exaturare. Basilicas insigniores, omnia sacra loca, veterisque pietatis monumenta pedibus obibat; precibusque dum iret; vt antea solitus fuit, operam dabat. Noctè Saluatoris natalitia, de Pontificia synaxi ad maiorem Sanctæ Mariæ ecclesiam longe profectus, ibi abiectus ad sanctissimum præsepe, precando, diuinisque mysterijs contemplandis vigilauit, donec ad eandem synaxim mane in Vaticanum reuerteretur. Die item ante Sancti Sebastiani festum, cū ad eius ecclesiam notissimè

Quæ Romæ egit de legatis Mediol. Romæ missis; & de Caroli discessu.

reliq.

religionis, sanctitatisque locum, venisset; ibi tota nocte, mansionis eiusmodi conditionem nihil veritus, in subterraneis locis, vno aut altero comite, martyrum sepulchra veneratus est. At his rebus minime vsitatis; eam tamen diuino beneficio præstitit modestiam, charitatem, & suauitatem; eaque itidem vsus est prudentia: vt etiam qui alieniores videbantur, amicos, beneuolosque sibi redderet, omnibusque satisfaceret. Cardinales, Regij legati, ciuitatis Principes, Præfules, eius consuetudinem, mensam, & disciplinam, non solum ab eo inuitati non defugiebant; sed appetere etiam, magnumque pietatis fructum inde percipere videbantur. Neque vero aditum ad multa pro se, rebusque suis conficienda difficilem habuit, quæ magnis impedimentis ad id tempus suspensa tenebantur. Decreta concilij quarto loco cum Episcopis celebrati; cum vt diximus, iam diu agitentur; ipse rerum singularum rationem ita reddidit; ita quæ sua esset decernendi ratio, quæ causæ: quæ spes exequendi demonstrauit; vt omnia fuerint, & quidem amico plane animo demum comprobata. nec ea solum, sed quæ item in quinto nuper fuerat constituta. qua quidem in re conficienda, rationeque reddenda Antonij Senecæ Mediolanensis ecclesiæ Decani, & in ea disciplina diu exercitati opera multum vsus est. Illud insigne fuit; Gregorium ipsum tanta occupationum Pontificiarum grauitate; Carolo tamen id dedisse, vt omnia quarti concilij decreta ipse legeret, atque recognosceret: eum alia præterea multa audire, iudicareque necesse habuerit; de rebus ciuitatis, & prouinciæ Mediolanensis; de querelis ciuitatis nomine habitis; de administrationis, atque adeo vitæ ipsius ratione. omnia enim publica, & priuata diligenter ad eum Carolus tamquam ad patrem deferebat. Egit etiam

de communibus sacræ iurisdictionis causis, quas Alcannij Marchio, cum aliis adiutoribus ex altera parte agebat; sed res cum esset maioris temporis; multorumque curam, atque operam desideraret; nihil confectum est. Caroli acta Pontifex publicis querelis impugnata, comprobauit. moderatione tamen nonnulla quibusdam in rebus demonstrata. Itaque suspensa, vel intermissa Carolus perfici, renouariue Mediolani, iussit; per Nicolaum Galerium Patauinum canonicum; & iurisconsultum; quo quidem grauibus in negotiis muneribusque, toto ecclesiasticæ administrationis suæ tempore, vsus est. tunc autem generalem suæ potestatis Vicarium dederat; perque Ioannem Fontanam Mutinensem nunc Episcopum Ferrariensem: quem Archipresbyterum ecclesiæ Mediolanensis fecerat, & eo tempore primum suæ gubernationis habebat administrum. Ita de spectaculis edicta rursus proponi; saltationes coerceri; festorum dierum cultum conseruari; ianæ in ecclesiarum lateribus clausæ haberi; alia confirmari, quæ in discrimen adducta erant, magna piorum omnium iucunditate cœperunt. De saltationibus cum legisset Pontifex libellum, ab vno ex Caroli ministris eo tempore conscriptum; constitutionem generalem de ijs vbique festo die penitus interdicens promulgaturus erat; nisi ea iam scripta, nonnulli intercessissent, quibus fidem habere Pontifex in eo rerum genere solebat. At Mediolani cum primum audiuit Gubernator, eiusque consiliarij, quæ antea iacere videbantur, a Carolo Romæ excitari, & non mediocrem fieri voluntatum inclinationem; nitendum sibi vehementius; legatosque tunc ciuitatis nomine mittendos statuit. cumque satis sciret, quod consilium sexaginta virorum ciuitatis ijs de rebus sentiret; tentauerat enim; conuocato consilio tamen, seu quali
quali

quali Decurionum conuentu, missoque magno cancellario, cuius præsentia, verbaque vigerent; ægre, sed perfecit tamen, vt non solum legatio decerneretur; sed ij etiam legati, quos ipse probasset, nobiles tamen, & ornatos viros quibus in re tali recusandi potestas esse non solet. Ita ciues discessere; vt palam multi, magno dolore conquererentur; passimque testarentur, ciuitatem Mediolanensem quæ bonis Archiepiscopis numquam aduersata erat, Caroli autem optimi Patris semper fuerat studiosissima, coactam fecisse; vt contra talem virum legationem Romam decreuisse dici vniquam posset. Cum legati anno M. D. LXXX. ineunte Romam venissent; Carolus, qui perfectis iam rebus, & cum Pontifice constitutis, iam iam discessurus erat, profectionem tamen ideo suam non distulit, tunc omni sit cõsuetum multi temporis officium conueniendi Cardinales, & salutandi: reliquit autem ex suis, qui singillatim vnumquemque adeuntes, omnibus ea de re satisfacerent. Sed vt aduentus antea, sic non caruit discessus egregiis ornamentis suis; nam præter plures Cardinales qui eum comitati sunt; populus Romanus summis laudibus, optimisque precationibus magna frequentia profecutus est exeuntem. Florentiam venit ad magnũ Ducem Franciscum, quocum erat illi, sicuti cum Patre præcipua quædam necessitudo: vt de rebus salutaribus cum eo, magnique momenti nonnullis ageret. Inde Ferrariam, Venetiasque venit: quibus locis grauissima quædam ad Dei honorem, catholicam fidem, sacrorumque immunitatem tuendam, erant ei mandato Pontificis itidem agenda. Quamuis autem ille ad excludendam celebrioris ingressus pompam, ignotis diebus solet aduenire; vix tamen celari poterat aduentus: & in eo tamquam viro excellenti, & Cardinali præstantissimo honorando

Principes, & ciuitates vfitatis honoribus non contentæ, consuetum modum plerumque transibant. Venetijs in Pontificij Internuncij domo, potius quàm in magnificis ædibus a Senatu oblati moratus est; quotidie tamen amplissimis muneribus de publico donatus, quæ viuendi sumptum longe superarent. Cum autem Senatores salutatum domum venissent; eumque ad Ducis palatium comitarentur, vias, plateas, ædium fenestras, tecta ipsa, populi concursu, mirabiliter repleta fuisse narrant, palatium vero ipsum, ita plenum, vt nisi vi adhibita, Dux ipse non posset per gradus obuiam illi descendere. Ibi omne tempus a negotiis vacuum, in visendis, pieque venerandis sanctis corporibus reliquiisque posuit; quas ecclesia Veneta plurimas, insignesque habet: vnde complures particulas ab ædium sacrarum rectoribus acceptas Mediolanum attulit. in quo tamen ex præcipua quadam religione, etiam Summi Pontificis assensum postulauit. Quotidie quidem pij quamplurimi ad eius sacrum conueniebant, vt sanctissimam ab eo Eucharistiam acciperent. Sed maxima omnium ordinum multitudo certa die ei rei dicta, in Ecclesia societatis IESV conuenit. in ea Missa, rogatus a multis, & a Veneto Patriarcha, Nuncioque Apostolico in primis, habuit conacionem; quæ salutare eius diei, temporisque fructus auxit. Præter ea, quæ proposita in primis habebat, alia multa pro sua summa auctoritate, præsentia sua salutariter effecit. nam etiam Ferrariæ, & alibi; sed quid enuero? quacumque demum transiret, in christianis rebus plurimum proficiebat. atque tum ipse attendebat vbi que diligenter, si quid Domino, cui se totum dicauerat, animæque suæ posset amplius quærere: tum alij quoque, si quid esset, quod ad salutem animarum, diuinum honorem, inopiæ subleua-

tio-

tionem, pertineret, auide accurrebant; & mire tamquam patri confidentes suppeditabant: aut vero solo exemplo excitati multa ipsi pie, religioseque faciebant: quod semel dixisse sufficiat. Eius causa clerus Venetus, qui more laico caputis rotundis uti solebat, ea tunc quidem sumpsit, quibus crucis figura formatis, clerici reliqui utuntur. Et eius item monitu, Episcopi, qui circiter sexdecim ad eum quamdiu ibi esset, colendum, sectandumque conueniebant; & pallia clericorum communia adhibere consueuerant; alijs pro dignitate personæ uti cœperunt indumentis. quos etiam ut ad suam quisque ecclesiam, se conferrent, cum diutius multi abessent, Venetiisque fere habitarent; grauius cohortatus est: ac ea de re Pontificis auctoritate moneri, iuberique eos curauit. Eo tempore apud ciuitatis principes actionibus ijs viam muniuit, quantum potuit, quæ in Brixienfis ecclesiæ rebus recognoscendis ei suscipiendæ erant. Atque Venetorum res, atque animos eo statu, sibi visus est reperire, ut de ipsa ecclesia; non abs se quidem, qui plus satis negotijs districtus erat; sed ab alio Antistite Apostolica auctoritate lustranda, & recognoscenda cogitare, & cum Pontifice agere cœperit. quod munus postero anno Augustinus Valerius Episcopus Veronenfis, adnidente Carolo suscepit.

Mediolanum venit. cultum Dominicæ primæ Quadragesimæ tuetur. Brixiensem ecclesiam inicit recognoscere.

GAL. IX.

Venetijs cum discessisset; Brixiam recta proficisci in animo habebat, & eius ecclesiæ recognoscendæ initium facere; quod necessarijs de causis in id tempus distulerat: Sed erat de Dominicæ illius cultu retinendo sollicitus, quam Mediolanensis Quadragesimæ caput esse, postremò etiam Pontifici probauerat. quo die item solenne illud sacræ communionis conuiuium cum filiis suis cupiebat celebrare. Itaque Mediolanum venit, sexta ante ipsam Dominicam diem se

ria: ubi incredibile est, quantum gaudij, & iucunditatis, inuisus ille dictus, & intolerabilis, aduentu suo excitauerit in vniuersa ciuitate. Hora igitur qua eum ingressurum audierant, frequentes fuere Mediolanenses in vijs, quibus erat transiturus: audito autem campanarum sono, qui eo appropinquante, sacri honoris causa; in omnibus ecclesijs præscriptus erat; repente concursus fuit maximus; ita ut viæ amplæ, & longissimæ ab orientali porta vltima, ad maiorem ecclesiam plane completerentur. immo quamplurimi extra muros prodire obuiam Patri desideratissimo. Et mulier quædam pietati insigniter dedita, moram, ut alij, non ferens, ad passuum duo fere millia progressa; ut Carolo propinqua fuit, muliebri verecundia omissa, quasi mentis minime compos, sese ad mulæ pedes lachrymans abiecit. Igitur Carolo ingrediente, tum charissimum ab eo salutaris signi beneficium auide excipiebant; tum passim mares, fœminæque præ gaudio lachrymabantur: neque piæ voces continebāt. En venit, iam adest Pastor noster, quem negabant reuersurum. plurimi reuerentia propemodum ex abundantia gaudij, & amoris abiecti; nisi hanc maiorem ducere velimus reuerentiam; minime se à vestimentis, aut iumento saltem tangendo continebant. ut sæpe circa Carolum constipati sese inuicem comprimerent. alij non contenti semel vidisse; crucisque figura paterna manu signatos esse; præcurrebant, & rursus expectabant, ut cumulatiùs explerent desiderium suum: qua specie religionis plenissima, publica que amoris præcipui significatione, neque alij multi, neque Carolus ipse, lachrymas tenere poterat. Recta venit ad ecclesiam maiorem: ibi precatus, ad altare manus ascendit; populo, qui ut in maximis celebratibus templum illud impleuerat, celebriter benedixit; & cum gaudio,